

TILAAJAVASTUULAKI

Tilaajavastuulain 5 §:n 4 momentin vakiintuneisuussäännökset

Informaatio- ja keskustelutilaisuus 28.2.2008

Tilaajavastuulain 5 §:n 4 momentin mukaan tilaajalla ei ole selvitysvelvollisuutta,

mikäli tilaajalla on perusteltu syy luottaa sopimuspuolen täyttävän lakisääteiset velvoitteensa sillä perusteella, että:

- sopimuspuoli on valtio, kunta, kuntayhtymä tai muu vastaava julkisoikeudellinen yhteisö tai julkinen osakeyhtiö
- sopimuspuolen toiminta on vakiintunutta
- tilaajan ja sopimuspuolen sopimussuhdetta voidaan pitää vakiintuneena aikaisempien sopimussuhteiden johdosta
- luottamukseen on edellä mainittuihin kohtiin rinnastettava syy

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö (TyVM 10/2006 vp):

- Valiokunta piti hallituksen esitykseen sisältynyttä muotoilua 3 vuoden kriteeristä ongelmallisena ja korosti, että selvityksiä ei saa jättää pyytämättä vain sillä muodollisella perusteella, että yritys on ollut toiminnassa yli kolme vuotta, jos tilaajalla on syytä epäillä, ettei sopimusosapuoli aio täyttää velvoitteitaan
- Valiokunnan mietinnön mukaan tilaajalla ei toisaalta olisi velvollisuutta alkaa selvittää yli kolme vuotta toimineen yrityksen taustoja, jos tilaajalla ei ole syytä epäillä sopimuskumppanin rehellisyyttä.
- Mietinnössä todetaan, että syynä pyytää selvitykset voi olla esim. tieto siitä, että yhtiön omistaja on vaihtunut ja uuden omistajan toimintatavat ovat tuntemattomat.

Uudenmaan työsuojelupiirin tulkintalinja vakiintuneisuussäännöksistä

- Tilaajalla on velvollisuus hankkia tilaajavastuulain edellyttämät selvitykset myös yli kolme vuotta tosiasiallista liiketoimintaa harjoittaneesta yrityksestä ja vakiintuneesta sopimuskumppanista, jos näiden olosuhteissa tapahtuu oleellisia muutoksia, joiden perusteella tilaajalla on syytä epäillä lakisääteisten velvoitteiden noudattamista
- Tällaisia toimintaolosuhteissa tapahtuvia oleellisia muutoksia ovat esimerkiksi:
 - omistajan vaihdokset
 - yrityksen ylimmän johdon vaihdokset
 - yritysjärjestelyt
 - muut perustellut syyt epäillä, esim. julkisuudessa esiin tullut rikostutkinta tai yrityksen vastuuhenkilön liiketoimintakielto

Vakiintuneisuussäännöksiä ongelmallisuus tilaajan näkökulmasta

- Tilaajavastuulain lakitekstistä saa kuvan, että poikkeukset selvitysvelvollisuudesta ovat laajat
- Tilaajilla usein käsitys, että yli kolme vuotta toimineista yrityksistä ei ole selvitysvelvollisuutta
- Käytännössä yritysten olosuhteissa tapahtuu paljon muutoksia, joiden seurauksena tilaajalle syntyy selvitysvelvollisuus myös yli kolme vuotta toimineesta yrityksestä ja vakiintuneesta sopimuskumppanistaan
- Tällaiset tilanteet, joissa selvitysvelvollisuus olisi ollut olosuhteissa tapahtuneista muutoksista johtuen, tulevat tilaajalle yllätyksenä. Samoin selvitysvelvollisuuden laiminlyönnistä määrätty laiminlyöntimaksu
- Miten tilaaja voi olla varma siitä, että selvitysvelvollisuutta ei ole?

Vakiintuneisuussäännöksiä ongelmallisuus lain valvojan näkökulmasta

- Tarkastettavien sopimusten esivalinnasta huolimatta suuri osa tarkastettavista sopimuksista sellaisia, joista ei ole ollut selvitysvelvollisuutta.
- Toimintansa vakiinnuttaneet ongelmayritykset.
- Miten varmistua siitä, että selvitysvelvollisuutta ei ole ollut toimintaolosuhteissa tapahtuneiden muutoksien johdosta.
- Ulkomaalaiset yritykset erityinen haaste. Työlästä voi olla selvittää edes se, milloin yritys on perustettu.
- Laiminlyöntimaksupäätöksen hyväksyttävyyden. Ainakin alkuvaiheessa odotettavissa paljon valituksia, koska toiminnan vakiintuneisuutta koskeva tulkintalinja ei ilmene selvästi lakitekstistä, vaan edellyttää huolellista perehtymistä lain esitöihin.

Valvontakokemuksista nousseita kehitysehdotuksia:

- Toivottavaa olisi, että toiminnan vakiintuneisuutta koskevat säännökset olisi säädelty yksiselitteisemmin itse lakitekstissä
- Onko kolmen vuoden tosiasiallinen liiketoiminta raja vai ei?
- Milloin tilaajalla on syy epäillä sopimus Kumppanin lakisääteisten velvoitteiden noudattamista?
- Mitkä muutokset yrityksen olosuhteissa aiheuttavat selvitysvelvollisuuden toiminnaltaan vakiintuneesta ja sopimussuhteeltaan vakiintuneesta yrityksestä?